

náš vidiek

2/2018

štvrtročník
ročník XV.

ČASOPIS VIDIECKEHO PARLAMENTU NA SLOVENSKU

ZUŠĽACHŤOVANIE LEVANDULE

VIDIECKY PARLAMENT
NA SLOVENSKU

**Záver projektu
„Zdvihnime
príležitosť
a podme“**

strany 4–7

**Nový projekt
Vidiecka mládež
v regióne**

strany 8–10

Obsah

- 4 Ukončenie projektu „Zdvihnime príležitosť a podme“
 - 4 Okresy Krupina, Zvolen a Veľký Krtíš
 - 5 Okres Rožňava
 - 6 Okres Gelnica
- 8 Vidiecky parlament na Slovensku štartuje rozvoj vidieckej politiky
- 9 Diskusia na Strednej spojenej škole Kremnička
- 10 Vidiecky parlament na Slovenku naštartoval prvé workshopy v obciach po Slovensku
- 11 Máte viac ako 50 rokov?
- 12 Prebieha súťaž Chotár roka
- 12 Vidiecka žena roka – „Líderka roka 2018“
- 13 Nezabudnime si pripomenúť poslanie Svetového dňa mlieka
- 15 Bačova cesta sa úspešne začala na Salaši v Pružine
- 17 Zhoršené životné prostredie sa negatívne podpisuje na kvalite života ľudí
- 18 Vandrovalo vajce
- 20 Spolupráca na zušľachtovaní levandule pre potravinárske využitie

náš vidiek

Ročník: XV.

Číslo: 2/2018

ISSN: 1339-1542

Vydavateľ:
Občianske združenie
Vidiecky parlament na Slovensku
Kapitulská 13
974 01 Banská Bystrica
mobil: 0915 446 538
e-mail: vipa@vipa.sk
mbehanovska@stonline.sk
www.vipa.sk

Vychádza štvrtročne pre vnútornú potrebu organizácie. Nepredajné.

Náklad: 1000 ks

Uzavierka nasledujúceho čísla:
20. septembra 2018

Redakčná rada:
Ing. Mária Behanovská,
doc. Ing. Miroslav Habán, PhD.,
Ing. Karol Herian, CSc.
Doc. Ing. Jozef Húška, CSc.

Grafická úprava a ilustrácie:
Ing. arch. Pavol Borodovčák

Tlačiareň:
Róbert Jurových – NIKARA, Krupina

Príspevky sú zverejňované tak, ako boli zaslané autormi a neprešli jazykovou úpravou.

Foto na titulnej strane obálky:
Levandulaland Veľké Leváre, foto: doc. Ing. Miroslav Habán, PhD

M. Behanovská sa zúčastnila konferencie k Spoločnej poľnohospodárskej politike 2021 – 2027, ktorá sa uskutočnila 14. júna 2018 v Nitre

Mária Mizeráková – Vidiecka žena roka sa zúčastnila 8. apríla vínnej cesty v Šenkviaciach

Dobrá vec sa podarila

S chuťou sme sa pustili do tvorby druhého spoločného čísla.

Prekvapenie, príjemná zmena a dobré reakcie na strane čitateľov, nás nanovo našartovali. Veríme, že sa vám druhé číslo budem páčiť a celé ho prečítate. Budeme radi, keď nám napíšete, čo by ste radi našli v Našom vidieku. Práve v tomto období realizujeme veľmi zaujímavé projekty „*Zdvihnime príležitosť a podme*“, „*Vidiecka mládež v regióne*“ a VIPA SK ako hlavný partner v projekte *CVNO Zamestnávanie 50+*. Dočítate sa viac v tomto čísle.

Je fascinujúce zažiť priamo na stretnutiach, vyjadrenia ľudí, ktorí to myslia úprimne a stále ešte dúfajú, že zmena v ich živote musí prísť a chcú preto aj niečo urobiť. Chceme sa spolu s nimi pozrieť na čo najviac možností zaujímavej práce. Oslovíme zamestnávateľov, zistíme kde je zaujímavý priestor na podnikanie – za čo by ľudia v regióne boli ochotní platiť a čo im chýba. Budeme hľadať aj možnosti na spustenie rodinných firiem.

Pripravujeme ďalší ročník súťaže Vidiecka žena roka 2018, na jeseň nás čaká X. Fórum platformy Vidieckeho parlamentu na Slovensku.

Organizujeme stretnutie expertov v projekte „*Vidiecka mládež v regióne*“ so zahraničnými účastníkmi projektu „*Zapájanie európskej mládeže na objavovaní európskeho kultúrneho dedičstva*“.

Ponúkame aj Vám zapojiť sa tvorby Nášho vidieka, nech je taký náš.

Príjemné leto aj pri čítaní týchto stránok, ktoré ste práve otvorili.

Ukončenie projektu „Zdvihnime príležitosť a podmne“

ING. MÁRIA BEHANOVSKÁ A ING. ANNA TUŠIMOVÁ

Okresy Krupina, Zvolen a Veľký Krtíš

Podrobne o priebehu sme informovali v minulom čísle. Veľká podobnosť ako v okresoch Rožňava a Gelnica. Mladí na Slovensku sú rovnakí alebo veľmi podobne reagujú, záleží, či sú vychovaní k zodpovednosti a mali dobrý príklad v rodine. Pre tých je prirodzená aj zodpovednosť, tí keď podpísali dohodu o vstupe do projektu, tak aj aktívne chodili zapájali sa, vypracovali podnikateľský plán, ukončili proces.

Platí aj tu, že tridsať percent ľudí je aktívnych, tridsať sa dá namotivovať a ídú, tridsať percent sú ľudia, s ktorými veľa nedosiahnete.

V týchto okresoch sme podpísali 52 dohôd o vstupe do projektu, plán sme mali 45, že pre istotu, aby sme naplnili ciele projektu. Hovorí sa, že realita života má málo spoločné s dobrými plánmi, hlavne v zostalých regiónoch. Postupne po úspešnom naštartovaní sme okúsili realitu.

V tom istom čase, keď sme mali už v spolupráci s príslušnými úradmi práce vybratých záujemcov a podpísane dohody o vstupe do nášho projektu. Úrady práce začali realizovať národné projekty „Cesta

na trh práce“ a „Reštart pre mladých“. Pre tú istú cieľovú skupinu.

Je smutné, že v tomto štáte nevie pravá ruka, čo robí ľavá a nedomysleli dôsledky tohto rozhodnutia. Chápali sme mladých nezamestnaných, že keď povie pani na úrade, že musia chodiť do ich národného projektu. Toto rozhodnutie nám veľmi sťažilo situáciu a prinieslo nepredstaviteľné problémy, hlavne nastavením podmienok vo výzve. Keď sme si pred podaním projektu robili prieskum v týchto okresoch, tak napríklad v Rožňave mali 1 500 ľudí v zozname, tak aké riziko, keď mi potrebuje zapojiť len 45 a išli sme do projektu. Tento príbeh je dlhý.

Po schválení žiadosti o predĺženie sme pokračovali do konca júna. Pomohli sme mladým NEET zorientovať sa v legislatíve, marketingu, účtovníctve, IT, v podnikaní, právne poradenstvo, napísať podnikateľské plány, pre účastníkov boli zabezpečené aj študijné exkurzie spojené s návštevou firiem a samostatne zárobkovo činnými osobami. Majitelia porozprávali o svojich začiatkoch a skúsenostiach z podnikania v zmysle štruktúry podnikateľského plánu, ktorý si účastníci vypracovávali. Časový realizačný plán, nájomné vzťahy, technické a organizačné zabezpečenie realizácie zámeru, reklama, konkurencia, marketingové ciele, finančná prognóza, predpokladané náklady a výnosy, podiel

Návšteva bývalého banského mesta Pukanec

vlastného vkladu na celkovom financovaní, úspešnosť a udržateľnosť podnikania. Účastníci dostali odpovede na svoje otázky. Mladí sa nám zamestnali, začali podnikat pokračujú vo vzdelávaní, hľadajú si svoje miesto v živote.

Okres Rožňava

ANNA FIČUROVÁ

Vidiecky parlament na Slovensku v spolupráci s Gemerským regionálnym združením vlastníkov neštátnych lesov ukončil implementáciu projektu „Zdvihnime príležitosť a podďme“ v rámci Operačného programu Ľudské zdroje. Združenie realizovalo tento projekt v okrese Rožňava a zapojili sa doňho uchádzači o zamestnanie z Rožňavy, Dobšinej, Rejdovej, Roštára a Rochoviec v celkovom počte 20 osôb.

Cielovú skupinu sme vytvárali v spolupráci s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Rožňave a v Dobšinej, a to predovšetkým v súčinnosti so starostami obcí okresu.

Absolvovanie tohto projektu im umožnilo orientovať sa na trhu práce a nájsť svoje uplatnenie, pričom sme prihliadali na individuálne schopnosti, zruč-

nosti a vzdelanostnú úroveň každého jednotlivca.

Naučili sa orientovať v platnej legislatíve, financiách, informačno-komunikačných technológiách, získali vedomosti a prax pri fungovaní malých podnikateľských subjektov a boli motivovaní k riešeniu svojej neľahkej situácie aj formou samozamestnania sa.

Na základe týchto vedomostí a svojej vlastnej predstavy o profesionálnom smerovaní svojej budúcnosti vypracovali si svoje individuálne podnikateľské zámery, v ktorých zohľadnili a odhalili tie oblasti, v ktorých potrebujú doplniť svoje vzdelanie a rozšíriť si vedomostnú úroveň.

Celým projektom sprevádzali a usmerňovali cieľovú skupinu tútori: Ing. Jozef Vlčák a Anna Figúrová.

Teoretickú časť zabezpečovali odborní a kvalifikovaní lektori vo vybraných oblastiach: financie, účtovníctvo, IKT, legislatíva, základné kroky pri podnikaní a pod.

Do projektu boli zapojené aj podnikateľské subjekty a firmy, pôsobiace prevažne v lesníctve, poľnohospodárstve a v remeselných službách, ktoré predstavili účastníkom projektu svoje firmy, oboznámili ich s pozitívnymi aj negatívnymi aspektmi súkromného podnikania a poskytli cenné rady na základe svojich vlastných dlhodobých skúseností.

Realizácia projektu prebiehala od septembra 2017 a do konca mája 2018. Počas implementácie sa zamestnali traja účastníci projektu a po skončení

Studenti s docentom Jozefom Húskom

poradenskej, vzdelávacej a praktickej časti jedna účastníčka projektu si zriadila vlastnú živnosť.

Projekt pozitívne motivoval mladých ľudí k poznaniu svojich kvalít a možnosti sebarealizácie a ukázal im, ako si nájsť uplatnenie aj v našom okrese. Naďalej budeme sledovať ich kroky a tešiť sa z ich úspechov.

MÁRIA BURČÍKOVÁ

Okres Gelnica

Pod názvom „Zdvihnime príležitosť a podme“ realizuje OZ Vidiecky parlament na Slovensku projekt určený pre dlhodobu nezamestnaných mladých ľudí v okrese Gelnica. Po dlhodobej spolupráci s občianskym združením „Ľudia a energia“ s využitím ich pracovných priestorov začali s teoretickým aj praktickým vzdelávaním pre cieľovú skupinu v danej lokalite. Vytvárajúca sa sieť partnerov na podporu začiatkov podnikania pre mladých ľudí otvorila viacero možností.

V regióne Dolný Spiš je dlhodobu vysoká nezamestnanosť. Výroba ťažkej techniky v Prakovciach stratila veľkú časť odberateľov, Kovohuty Krompachy prevzala švajčiarska spoločnosť UMCOR AG, ktorá sa špecializuje na obchodovanie s neželeznými kovmi a pôsobí po celom svete. Spoločnosť sa snaží modernizovať výrobu

a do popredia kladie ochranu životného prostredia. Zamestnávajú tisíce hutníkov je v dnešnej dobe nerentabilné. Ťažba medenej a železnej rudy v oblasti Gelnice a Sloviniak bola ukončená v 70-tych rokoch minulého storočia.

Dolný Spiš však oplýva prírodnými krásami, ktoré boli v minulosti vysoko cenené a preto tu bolo

vystavané množstvo rekreačných zariadení. Po zmene majiteľov však chátrali a niektoré už úplne zanikli. Bolo by hriechom nevyužiť tieto prírodné danosti. Projekt „Zdvihnime príležitosť a poďme“ (ITMS2014+ : 312021F467) má za cieľ prispieť k trvalo udržateľnej integrácii mladých ľudí, najmä tých, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, na trh práce, vrátane mladých ľudí ohrozených sociálnym vylúčením a mladých ľudí z marginalizovaných komún, zavedením záruky pre mladých a účasť mladých ľudí na trhu práce prostredníctvom Operačného programu Ľudské zdroje. Projekt sa realizoval pod lektorovaním skúsených odborníkov v oblasti legislatívy, ekonomiky, marketingu, informačných technológií, BOZP a tvorby podnikateľských plánov v okresoch Gelnica, Rožňava, Krupina, Zvolen a Veľký Krtíš.

Prírodný ekonomický potenciál aj v týchto okresoch spočíva vo využití krásneho prírodného prostredia, najmä bohaté folklórne tradície a remeselná zručnosť využívajúca všestranné možnosti poskytovania služieb v rozvoji turistiky a cestovného ruchu.

Pani Katarína Beníková a Mária Kovalová učia deti v letnom tábore „Naučme deti remeslá“ staré techniky tkania a spriadania nítí na horskej chate Smrečina v Gelnici.

Aurelie, druhá zľava, prvýkrát v živote opeká špekáčiky.

Remeselné techniky využívajúce prírodné materiály a výroba potrebných nástrojov na tkanie, spriadanie ,farbenie výrobkov nie sú náhodou a preto sem prichádzajú aj návštevníci ako napríklad do Jakloviec sa prišla pozrieť študentka Univerzity v Nantes (<https://www.topuniversities.com/universities/universite-de-nantes>), Aurelie l'Abbé, ako sa pripravuje osnova na tkanie na tradičných drevených krosnách.

„Spolek archaických nadšenců“ zo Sebranic si z procesu snovania pre knižku „Příběh lnu“ vyhotovil filmový záznam v ktorom vystupovali pani Mária Kovalová a Katka Beníková z Jakloviec.

Prírodné krásy a zručnosť miestnych ľudí sú dobrým základným kapitálom pre sebestačnosť a rozvoj Vidieckej turistiky. Tento odbor sa už prednáša na Prešovskej univerzite. Ako podnikateľský zámer je Vidiecka turistika ,ktorá sa stáva perspektívnym zdrojom pracovných miest aj v tých najodľahlejších regiónoch. Do tejto oblasti boli preto smerované podnikateľské zámery účastníkov projektu „Zdvihnime príležitosť a poďme“ v Gelnickom okrese.

Vidiecky parlament na Slovensku štartuje rozvoj vidieckej politiky

Vidiecky parlament na Slovensku začal s realizáciou projektu „Vidiecka mládež v regióne“, ktorého cieľom je podpora a angažovanosť mladých ľudí na vidieku do verejnej politiky.

Účelom projektu „Vidiecka mládež v regióne“ je regionálne zapájanie najmä mladých do 30 rokov do prípravy, implementácie a následne hodnotenia regionálnych politík a rozhodnutí. Ambíciou projektu je tiež podpora budovania mimovládnych neziskových organizácií (MNO) na základe informovanosti, ako aj pre účely participácie vo verejných politikách, zvýšenie povedomia verejnosti o možnostiach účasti občanov na príprave verejných politík a stratégií na miestnej aj regionálnej úrovni. Cieľom projektu je aj vytváranie podmienok na posilnenie účasti širokej verejnosti na rozhodovacích procesoch na rôznych úrovniach riadenia spoločnosti. Ďalším s cieľov projektu je aj podpora a prehĺbenie informovanosti a informovaného rozhodovania občanov v témach, ktoré sa ich týkajú.

V Slovenskej republike existuje už dlhodobo Národný mládežnícky parlament, ktorý združuje mestské mládežnícke parlamenty. Reprezentuje a zastupuje ich na celoslovenskej úrovni, ktoré však výrazne neriešia regionálnu a lokálnu politiku vidieka. Absencia organizácií pre vidiek spôsobuje problémy v nezájme mladých ľudí o život na vidieku a implementáciu akýchkoľvek politík zlepšujúcich kvalitu vidieckeho života tak, aby mladí ľudia z vidieka neodchádzali.

Občianske združenie Vidiecky parlament na Slovensku sa dlhodobo snaží o skvalitnenie života ľudí na vidieku, pracuje s mladými ľuďmi a realizáciou aktivít projektu „Vidiecka mládež v regióne“ sa bude snažiť mladých ľudí mobilizovať a podporiť už

vytvorené mimovládne štruktúry, ktoré zastupujú záujmy mladých ľudí na úrovni samosprávnych krajov a na celoštátnej úrovni. Vyhľadávajú sa budú najmä tie, ktoré zabezpečujú reflexiu potrieb mladých ľudí v politikách, zvyšujú úroveň ich participácie, posilňujú ich reprezentáciu a zabezpečujú zber podnetov pre tvorbu mládežníckej politiky, k čomu vytvárajú partnerstvá.

Samotný projekt je zameraný na naplnenie cieľov Operačného programu Efektívna verejná správa, ktorého riadiacim orgánom je Ministerstvo vnútra SR. Na podporu reformy verejnej správy SR získa z Európskeho sociálneho fondu v programovom období 2014-2020 viac ako 335 miliónov eur. Operačný program Efektívna verejná správa sa vzťahuje na celé územie Slovenskej republiky a jeho hlavnými cieľovými skupinami sú orgány štátnej správy a územnej samosprávy, sociálni partneri, organizácie občianskej spoločnosti, mimovládne organizácie a iné zainteresované strany alebo partneri. Cieľom programu je poskytovanie verejných služieb rýchlo a kvalitne v záujme podpory udržateľného rastu, tvorby pracovných miest a sociálnej inklúzie definovaných v prioritách Stratégie Európa 2020.

Projekt „Vidiecka mládež v regióne“ bol podporený nenávratným finančným príspevkom z Európskeho sociálneho fondu vo výške 375 918,28 €, s kódom NFP314010L960 a realizovať sa bude na celom území SR v období od 1.5. 2018 do 31.7.2020. Expertný tím už začal pracovať, bol schválený harmonogram prác a pripravujú sa prvé spoločné aktivity v roku 2018 (semináre, workshopy, diskusné fóra).

Diskusia na Strednej spojenej škole Kremnička

Vidiecky parlament na Slovensku začal s realizáciou projektu „Vidiecka mládež v regióne“, ktorého cieľom je podpora a angažovanosť mladých ľudí do verejných politík.

Prvé stretnutie a diskusia o diskriminácii mladých sa uskutočnila 29. 05. 2018 na Strednej spojenej škole v Banskej Bystrici časti Kremnička.

Stretnutia sa zúčastnili Bc. Marek Melich, Ing. Mária Behanovská, Doc. Ing. Viera Petrášová, CSc., Mgr. Martin Kvak.

Po predstavení prednášajúcich, projektový manažér predstavil Projekt Vidiecka mládež v regióne, jeho ciele a úlohy.

V ďalšej časti Doc. Ing. Viera Petrášová, CSc. odprezentovala čo je to diskriminácia a odpovedala na otázky zúčastnených. Následne ich oboznámila so štatistikami o diskriminácii.

V tretej časti samotní účastníci si v rámci prezentácie prípadových štúdií si vyskúšali rôzne pozície a role umožňujúce „vykonať“ diskrimináciu. V prípade prijímania do zamestnania si odskúšali diskriminačný (rovný) prístup podľa veku, pohlavia a mzdy.

Následne sme nechali priestor na diskusiu a otázky účastníkov.

Študenti sa pokúšali pri prípadových štúdiách vžiť do role diskriminujúcich aj diskriminovaných.

Vidiecky parlament na Slovenku naštartoval prvé workshopy v obciach po Slovensku

Občianske združenie Vidiecky parlament na Slovensku (VIPA SK) sa zapojilo v tomto roku do europrojektu na podporu aktivít v regionálnej vidieckej politike. Slabá interakcia mládežníckych parlamentov a lokálnych vidieckych organizácií spôsobuje problémy, ktoré ústia do nezájmu mladých ľudí o život na vidieku a implementáciu akýchkoľvek politík zlepšujúcich kvalitu vidieckeho života.

Aby ľudia z vidieka neodchádzali – tento stav chce zmeniť VIPA SK naštartovaním projektu na prácu s mládežou a interaktívnymi workshopmi. Medzi prvými aktivitami organizácie bolo koordinačné stretnutie v Banskej Bystrici. Na základe rozpracovanej stratégie pristúpili jednotliví koordinátori projektu k príprave workshopov. Kľúčovým faktorom spolupráce na projekte je najmä interakcia s mladými ľuďmi. V roku 2018 je preto pripravených množstvo podujatí pre takmer 200 osôb po celom Slovensku. V máji a júni 2018 sa postupne zorganizovali prvé stretnutia priamo na školách Kremničke, Leviciach, Prešove a workshop s mladými ľuďmi v Heľpe. Účastníci stretnutí a workshopu mali možnosť zoznámiť sa so systémom fungovania vidieckej politiky a trénovali komunikáciu v rôznych oblastiach. Na stretnutiach si mohli žiaci vyskúšať aj tréning výberového konania – zamestnanci a zamestnávateľia mali popísať rôzne skúsenosti a za zatvorenými dverami prehodnotiť, ako by

postupovali pri určitých situáciách pracovného pohovoru. Každý záujemca bol nasledovne obo- dovaný a vyhodnotený. Po samotnom workshope nasledovala diskusia a odporúčania pre účastní- kov podujatia. Samotnú tému výberového konania na pozíciu skladníka vybrali koordinátori projektu najmä preto, že vidiecke regióny obývajú menej kvalifikovaní ľudia, ktorí majú problémy získať zamestnanie. Okrem nedostatku pracovných miest nastáva v takýchto regiónoch aj problém s rôz- nymi stupňami diskriminácie a rovnako je nízke aj politické a ekonomické povedomie. Cieľom podujatí je účastníkov informovať a naučiť, akým spôsobom majú pristupovať ku komunikácii so zamestnávateľom či lokálnym politikom. Zvyšova- ním povedomia môžu tak regióny výrazne posilniť v oblasti trhu pracovnej sily a povedomia o tvorbe lokálnej vidieckej politiky. Na záver každého pod- ujatia vyplnili absolventi krátky dotazník, ktorý budú členovia projektu vyhodnocovať a s danými zisteniami oboznámiť lokálnych lídrov.

Máte viac ako 50 rokov?

Aj po 50-tke sa dá robiť práca, ktorá vás bude baviť.

Vek môže naozaj zohrávať dôležitú rolu pri prijímaní nových ľudí do zamestnania a preto sa treba na to pripraviť. Chcete rozbehnúť novú prácu ktorá vás baví, len nevíete nájsť odvahu?

Ludia po 50-tke toho vedia veľmi veľa. A to nielen v oblasti v ktorej doteraz pracovali, či pracujú. Mnohí majú výborné vedomosti a zručnosti v oblastiach, ktoré boli doteraz skôr ich záľubou, napr. remeslá, záhrada, pečenie a veľa ďalších vecí.

ku poznať vaše otázky, názory, obavy či nápady.

Projekt Zamestnanie 50+ na regionálnej úrovni realizuje Centrum vzdelávania neziskových organizácií (CVNO), so sídlom v Banskej Bystrici. Partnerom projektu je Občianske združenie Vidiecky parlament na Slovensku (VIPA SK).

Chceme spolu s vami a pre vás vytvoriť v našom regióne priestor pre lepšie zamestnanie sa ľudí po 50-tke (50+).

Máme podporený projekt s názvom Zamestnanie 50+ na regionálnej úrovni. Bude sa realizovať v Banskobystrickom kraji, konkrétne na území Partnerstiev Hontiansko – Dobronivskom, Hontiansko – Novohradskom a Malohontu. Jedná sa o územie okresov Zvolen, Krupina, Veľký Krtíš a Rimavská Sobota. Projekt sme pripravili s ľuďmi ktorých poznáte z regiónu a tiež so skúsenými odborníkmi, z ktorých asi 90% je tiež vo veku 50+.

Ak má vzniknúť dobrá stratégia zamestnávania 50+ v našom regióne, musíme ju robiť spolu.

Na stretnutiach po obciach jednotlivých MAS predstavujeme projekt. Chceme od začiat-

Prebieha súťaž Chotár roka

V dňoch 19. – 21. 6. 2018 sa členovia komisie pre súťaž CHOTÁR ROKA 2018 zúčastnili prvého výjazdu.

Súťaž Chotár roka vyhlasuje každoročne Klub poľnohospodárskych novinárov. V tomto roku sa do súťaže zapojili len malé podniky a farmári a to zrejme z dôvodu napätej atmosféry v agrosektore. Členovia komisie zatiaľ navštívili 3 podniky, kde sa oboznámili s podnikateľskými aktivitami, úspechmi a plánmi do budúcnosti. Tieto stretnutia boli veľmi zaujímavé, najmä podnikateľské príbehy jednotlivých úžasných, šikovných ľudí, ktorí našli motiváciu pre svoje podnikanie a „gazdovanie“

a aj napriek súčasnej zložitej situácii v oblasti výroby, odbytu, spracovania a rôznych legislatívnych obmedzení majú nové plány a budujú svoje podnikanie, starajú sa o krajinu, vytvárajú pracovné miesta a dorábajú kvalitné potraviny a poskytujú kvalitné služby.

Celkom sa hodnotenia zúčastní 8 podnikov, výsledky súťaže budú vyhlásené na jeseň 2018 spolu s prestížnou súťažou TOPAGRO, v ktorej sa hodnotia ekonomické výsledky podnikov agrozoznamu.

OZ VIPA SK v hodnotiacej komisii zastupuje Ing. Janka Mikušáková a Ing. Mária Behanovská

Vidiecka žena roka – „LÍDERKA ROKA 2018“

Vidiecky parlament na Slovensku s partnermi súťaže a pod záštitou europoslankyne Jany Žitňanskej, vyhlasujú 17. ročník súťaže

Do súťaže „Líderka roka 2018“ môže byť nominovaná žena, ktorá svoj voľný čas venuje aktivitám v rôznych oblastiach verejného života a vo svojej komunite – obci, časti obce, mikroregiónu, v zastupiteľstve je uznávanou osobnosťou – „líderkou“.

- **žena – podnikateľka:** svoje podnikateľské aktivity realizuje na vidieku, sprostredkúva zamestnanie, vytvára pracovné príležitosti, zviditeľňuje obec a prepája komunitný rozvoj s ekonomickým rozvojom, podniká na vidieku
- **žena – remeselníčka:** ovláda remeslo a odovzdáva ho mladej generácii.

Kategórie, v rámci ktorých môžete nominovať ženy všetkých národností a menšín žijúcich na území Slovenska:

- **žena – aktivistka:** pôsobiaca v 3. sektore (miestna organizácia, združenie, klub, a i.)
- **žena – politička:** pôsobiaca v miestnej politike (starostka, členka miestneho zastupiteľstva)

Nominácie posielajte do 30. septembra 2018 na adresu: OZ VIPA SK, Kapitulská č.13, Banská Bystrica, e-mailom: mbehanovska@stonline.sk, tel.: 0915 446 538.

Konferencia, vyhlásenie výsledkov súťaže a spoločenský večer bude 12. októbra 2018 v Košútoch (okres Galanta). Prijmite pozvanie a prosím rezervujte si tento deň.

Nezabudnime si pripomenúť poslanie Svetového dňa mlieka

V posledných rokoch zijeme akýmiś rýchlym spôsobom, v neustálom zhone, v strese a nemáme čas pre seba a často zabúdame aj na zdravý spôsob výživy i života. V čase, keď sme mali potravinovú sebestačnosť, mali sme vysokú aj spotrebu mlieka a mliečnych výrobkov z vlastných zdrojov. Táto spotreba bola pomerne vysoká (až 253 kg na osobu a rok), no stále nízka oproti vyspelým štátom sveta. No v tom čase sa robili masové oslavy Svetového dňa mlieka za účelom opatrení vedúce k zdravej výžive a k dosiahnutia priemeru v spotrebe mliečnych výrobkov tak, ako je tomu vo vyspelom zahraničí. Mnohí starší ľudia si spomínajú, že sa robili semináre, odborné prednášky, masové školské akcie zamerané na mliečnu výživu, taktiež sa robili mliečne i syrárske trhy a propagovali sa mliečne jedlá nielen v mliečnych baroch, ale aj v reštauráciách, kde boli týždne mliečnych jedál. V dnešnej dobe sa žiaľ akoby zabudlo pripomenúť si význam mlieka a jeho prínos pre zdravie. No česť výnimkám, lebo sú stále i mnohí verní zástancovia mliečnej výživy, akými sú napr. organizátori odborného seminára na Fakulte chemickej a potravinárskej technológie STU v Bratislave a určite aj sú takí aj na iných miestach.

V súčasnosti, po hlbokom poklese spotreby (po r. 1989) a napriek pomaly stúpajúcej spotrebe mlieka zo 146 kg na 172 kg na osobu a rok, nemôžeme byť spokojní s týmto stavom a pomalým trendom, nakoľko iba v susedných Čechách je spotreba mlieka a mliečnych výrobkov takmer 250 kg a vo vyspelom svete až vyše 330 kg na osobu a rok. Napriek tomuto obrovskému deficitu v spotrebe zdravých mliečnych výrobkov sme akosi pozabudli na poslanie a význam Svetového dňa mlieka a často krát naši spotrebiteľia podliehajú propagande o škodlivosti mliečnych výrobkov. Jednoduchá logika nám

ale hovorí, že ak by boli skutočne mliečne výrobky nezdravé, tak potom by ľudia vo vyspelom zahraničí museli byť viac chorí a žili by kratšie. Skutočnosť je ale opačná a to taká, že ľudia, ktorí konzumujú mliečne výrobky sú zdravší a žijú dlhšie.

Mlieko a mliečne výrobky nie sú totiž len bežnou potravinou, ale majú svoj nezastupiteľný celospoločenský, ale hlavne nezastupiteľný zdravotný prínos. Práve tieto prednosti mliečnych výrobkov si svetoví odborníci vo výžive už v r. 1957 uvedomili a odporučili oslavovať Svetovú deň mlieka. Podľa posledných spresnení prezidenta Českého komitétu IDF Ing. Jirka Kopáčka, CSc. to má byť už vždy 1. jún. Je samozrejme, že podstatnou myšlienkou bolo a je zvýšiť spotrebu mliečnych výrobkov a tak prispieť k zdraviu. Pre nás na Slovensku sa vyžaduje zvýšenie spotreby až takmer dvojnásobne a to až na 280 kg/osobu a rok. Pod spotrebou mlieka sa však rozumie nielen konzumácia samotného mlieka, ale najmä aj spotreba zdravých mliečnych výrobkov ako sú fermentované probiotické výrobky – kyslomliečne produkty i syry a to nielen z kravského, ale i z ovčieho a z kozieho mlieka. Pripomenutie si Svetového dňa mlieka by preto nemala byť iba obchodná reklama na mliečne výrobky na jeden deň, ale pripomenutie si ich celkového zdravotného prínosu v každodennej výžive.

Prínos mlieka a mliečnych výrobkov už celé tisícročia je veľmi významnou zložkou vo výžive, ale aj pre zdravie ľudí. Mlieko za dlhé obdobie sa stalo už výživou nielen pre mláďaťa cicavcov, ale aj v súčasnosti celé generácie ľudí žijú prevažne len z mliečnych výrobkov (napr. Mongoli). Mlieko a mliečne výrobky sú vo všeobecnosti uznávané ako dôležitý prostriedok pre zdravú výživu. Ako najčastejšie prínosy pre zdravie sú spomínané prínosy pre zdravé srdce – nižšia úmrtnosť na kardiovaskulárne ochorenia, na ochranu pred cukrovkou a na cel-

kovú podporu metabolizmu. Nakoľko v mlieku sú zastúpené všetky dôležité zložky dôležité pre život, ako sú bielkoviny, tuky, minerálie a celé rady dôležitých esenciálnych látok a vitamínov, je celkový prínos mlieka pre zdravie podstatne rozmanitejší. Však iba biologická hodnota mliečnych bielkovín je najvyššia zo všetkých potravín a to až 90 % sa ich využije v prospech organizmu. Dalo by sa nájsť ešte veľa príkladov na význam a prínos mliečnych výrobkov pre zdravie.

V dnešnej dobe na trhu máme už bohatý sortiment mliečnych výrobkov a každý z nás si môže vybrať taký produkt, ktorý mu chutí a ktorý mu pomôže i pri zdravotných problémoch. Je veľmi chvályhodné, že sa za posledné roky zvyšuje spotreba najmä kyslomliečnych výrobkov a syrov, no v porovnaní so zahraničím je to stále veľmi málo. Však napr. spotreba kyslomliečnych nápojov v EÚ je až vyše 30 kg na osobu a u nás iba 18 kg na osobu a rok. U syrov je spotreba v EÚ vyše 20 kg a u nás je iba niečo okolo 10 kg na osobu a rok. Podobne nízka spotreba je u nás aj v konzumácii ovčích a kozích mliečnych výrobkov. V EÚ je spotreba týchto výrobkov až vyše 6 kg na osobu a rok, kým u nás je to iba necelé 2 kg na osobu a rok.

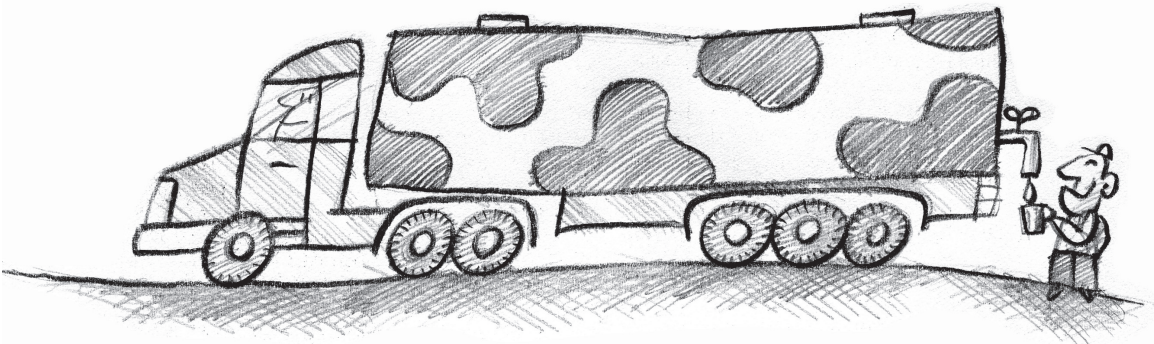
Iba už z uvedeného konštatovania vyplýva, že máme skutočný nedostatok v spotrebe zdravých mliečnych výrobkov a preto je potrebné si to pripomínať a robiť postupné nápravy. Svetový deň mlieka by nám dáva príležitosť sa zamyslieť nad týmto stavom a mal by pomôcť usmerniť našich spotrebiteľov ako zdravo sa stravovať. V každej domácnosti by sa mali vypestovať správne návyky

ako nakupovať mliečne výrobky, ako ich skladovať i spracovávať. Veľmi dôležité je, aby najmä naša mladá generácia získavala príležitosť naučiť sa konzumovať zdravé, probiotické výrobky. Pozornosť si vyžadujú najmä školské zariadenia, jedálne i bufety a taktiež verejný stravovací zariadenia a tiež i mliečne bary a pod. Už sa aj veľkovýrobcovia mliečnych výrobkov a tiež malovýrobcovia i farmári snažia ísť s dobou a na trh dodávajú mliečne výrobky so zachovaním všetkých výživných látok bez prídavných látok, so zníženým obsahom cukrov, bez konzervačných látok a to čo najviac prirodzené a tiež i mnohé tradičné výrobky.

Pri príležitosti osláv Svetového dňa mlieka dovoľujem si pripomenúť odkaz z kongresu mliekarenských i výživárskych odborníkov Medzinárodnej mliekarenskej federácie v r. 2017 v Belfaste: **„Mliečne výrobky majú vedúcu úlohu pri zabezpečovaní každodennej výživy ľudstva!“** Veľmi výstižné je aj vyjadrenie vrcholného predstaviteľa svetového mliekarstva z Veľkej Británie (Thomas Piatrangeli) o súčasnom stave: **„Mýty a dezinformácie šírené o mlieku v poslednej dobe sú hrozbou pre zdravú výživu a preto musíme dokázať zachovať dobré meno mlieku a mliečnym výrobkom.“** Pevne verím že na Slovensku nezaostaneme za svetovým trendom vo výžive a urobíme všetko, aby sme zlepšili naše stravovacie návyky a zvýšili spotrebu i mliečnych výrobkov.

Stále viac aktuálnejším sa pre našich spotrebiteľov stáva odkaz Svetového dňa mlieka a to :

„Viac mlieka – viac zdravia !“

Bačova cesta sa úspešne začala na Salaši v Pružine

Tak, a máme tu už novú ovčiarsku sezónu v plnej nádhere a so všetkým, čo k tomu patrí. V tomto krásnom jarnom období sa začína u našich spotrebiteľov vo zvýšenej miere prejavovať záujem o ovčiarske špeciality a najmä o populárnu Májovú bryndzu. Jednou z propagačných akcií ovčiarov na zvýšenie záujmu o ovčiarsstvo a jeho ovčiarske tradičné špeciality je aj už tradičná Bačova cesta. V tomto roku OZ Bačova cesta slávi už svoje 10. výročie vzniku a má stále väčšiu a väčšiu popularitu. V tomto roku sa začala svojim podujatím na Salaši v Pružine a to už začiatkom mája a bude pokračovať každý víkend na inom mieste.

Salaš v Pružine pod vedením našej významnej a úspešnej chovateľky oviec pani Olgy Apolenikovej aj tento rok pripravil v rámci Bačovej cesty nádherné a bohaté podujatie. V krásnom prostredí a v skvelom počasi pripravili pre návštevníkov bohatý kultúrny, náučný i zábavný program. Podujatie, na ktoré prišlo stovky ľudí z blízkeho okolia, ale aj množstvo ľudí zo vzdialenejších kútov Slovenska, sa už tradične nieslo v duchu osláv tradičnej májovej bryndze a v tónoch folklórnej hudby. Po začiatočných ľúbivých tónoch fujary podujatie otvorila hlavná organizátorka podujatia pani Oľga Apoleniková. Po nej prítomných privítal aj starosta obce Pružina a predseda OZ Bačova cesta Ing. Ľudovít Urbanovský a neskôr aj primátor mesta Považská Bystrica. Celý poobedňajší program moderoval, a svojimi vtipmi doplňal, populárny bača z Liptovskej Lužnej pán Štefan Črep.

Program bol aj tento rok veľmi bohatý. Všetam vystupovalo počas celého popoludnia až do večera viacero ľudových súborov, folklórnych sólistov a spevácke zbory. Veľmi zaujímavá bola i ukážka výroby hrudkového syra, ktoré predviedol bača Štefan Črep a aj rozprávanie o bryndze od Ing. Karola Heriana. Popri tom pani Apoleniková usporiadala viaceré súťaže o syroch pre dospelých i pre deti a všetci dostali aj odmenu a diplomy. Veľkým lákadlom pre návštevníkov bolo ponúkané bohaté a lákavé občerstvenie. Salaš Pružina pripravil tam vynikajúce bryndzové halušky z májovej bryndze, bryndzové palacinky, ovčie hrudkový syr, žinčicu,

Pani Apoleniková s dcérou

ovčie jogurty a nápoje, a podával tam aj vynikajúci baraní guláš, grilovanú jahňacinu, ovčie klobásky a bohatý sortiment alko i nealko nápojov. Popri tom bolo tam množstvo stánkov s tradičnými výrobkami z dreva, z kože, z drôtu a rôzne maškrtky pre deti. Tie

tam mali aj jazdu na koníkov, ukážky hasičského zboru atď. Bolo tam ozaj veľmi živo a každý si prišiel na svoje po každej stránke.

Tento krát sa začiatok Bačovej cesty v Pružine vynikajúco vydaril, za čo treba poďakovať majiteľke Olge Apoleníkovej a celému jej kolektívu spolupracovníkov. Ona robí úžasne krásnu propagáciu ovčiarstva a učí ľudí konzumovať vynikajúce tradičné i nové špeciality z ovčieho mlieka i mäsa. Samozrejme, že to stojí nielen veľké oduševnenie a zvýšenú námahu, ale aj veľké výdavky, ktoré musí sama znášať. Bude preto potrebné, aby sa našli spôsoby na podporu takýchto celospoločensky prospešných propagácií a ju podporovať aspoň nákupom jej vynikajúcich výrobkov.

Aby sme boli spravodliví, treba spomenúť, že nielen pani Apoleníková robí dobré meno nášmu ovčiarstvu. Takýchto obetavých ovčiarov je viac

a tiež sa snažia robiť dobrú propagáciu a dosahujú aj dobré výsledky v chove. Zaujímavé je, že zvlášť niektoré ženy na vedúcich miestach dosahujú nadpriemerné dobré výsledky. Okrem pani Apoleníkovej za pozornosť stojí i pani Anna Beniková z Papradna, Anna Kováčiková z Liptovskej Revúcej, Petra Malaková z Važca, atď. Avšak všetci, čo dokážu dobre hospodáriť a vyrábať dobré výrobky si zasluhujú pochvalu.

V čase, keď naše poľnohospodárstvo prežíva ťažké časy, je každá pozitívna správa o príspevku k propagácii a rozvoju celého pôdohospodárskeho sektoru veľmi vítaná. Však práve rozvoj živočíšnej výroby a to i ovčiarstva má významný celospoločenský a ešte stále nedocenený vplyv. Vítaná je preto každá iniciatíva, ktorá napomôže k rozvoju nielen živočíšnej výroby ale aj celého poľnohospodárstva a potravinárstva. Naším cieľom by predsa malo byť postupne obnoviť využívanie našich lúk a pasienkov, zvýšiť stavy zvierat, zvýšiť výrobu našich domácich zdravých potravín, obnoviť našu potravinovú sebestačnosť, zamestnať našich ľudí a tak pomôcť k rozvoju nášho vidieka a prispieť k zdravému spôsobu života i výživy ľudí. Nemôžeme sa spoliehať iba na dovoz potravín zo zahraničia, ale mali by sme viac využívať naše domáce možnosti a naučiť aj našich mladých ľudí, aby pracovali v agrosektore a mali z toho úžitok i radosť. Práve z uvedených dôvodov je veľmi chvályhodné, že sa na Slovensku robia takéto vynikajúce propagačné a aj výchovné podujatia akými je i Bačova cesta.

Zhoršené životné prostredie sa negatívne podpisuje na kvalite života ľudí

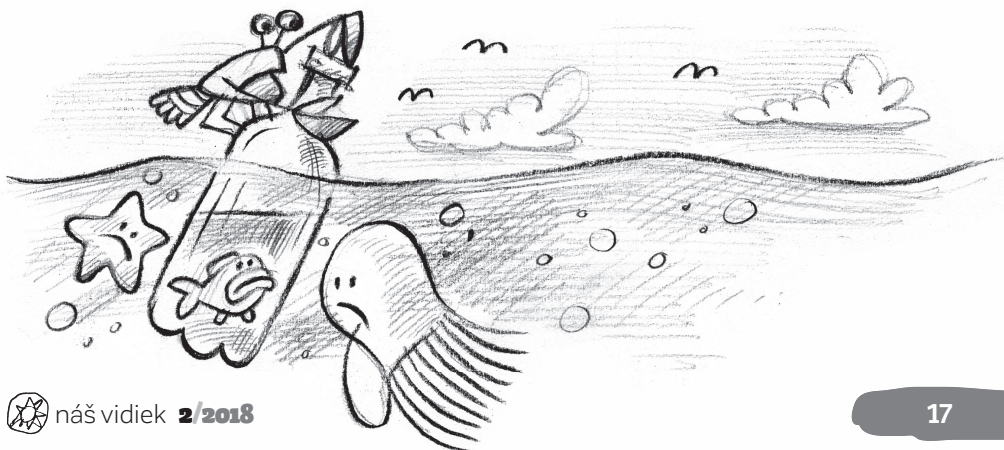
Slovenská Agentúra Životného Prostredia (SAŽP) a Ministerstvo životného prostredia SR (MŽP SR) zorganizovali „Seminár v oblasti environmentálnych záťaží“ na 2. 5. 2018 ako sprievodné podujatie festivalu filmov o trvalo udržateľnom rozvoji EKOTOPFILM-ENVIROFILM 2018 (EE).

Minister ŽP SR L.Sólymos zdôraznil, že na bezplatnom festivale sú spravidla dve skupiny filmov. Jedna skupina nám pripomína, čo máme. Druhá kreslí scenáre, čo bude, ak o to prideme. Musíme spraviť všetko preto, aby prvá skupina záberov v budúcnosti dominovala. Nie len na festivaloch. Filmový festival je príležitosť vidieť výsledky ľahostajnosti na vlastné oči. Zatiaľ len na filmovom plátne ako jeden zo scenárov. Riaditeľ festivalu P. Lím zas konštatuje, že každý rok sa prihlasuje viac a viac filmov či snímkov. Viaceré sú obsahovo prevratné a prinášajú zmenu. Pozitívnu. Nie ako ten čierny olej v olejovom jazere (Olejové jazeró čoskoro aj u VÁS! – podtitul filmového festivalu 2018). Tento rok sa vyberalo z 1300 prihlásených snímkov. Karol Kaliský sa venuje filmovaniu divokej prírody už 8 rokov. Za posledné 3 roky strávil spolu so svojimi kolegami pod holým nebom viac ako 1000 dní a nocí. Film Živá rieka – „príbeh“ rieky Belá, ktorú nazýva aj „slovenská Amazonka“ bojoval o život. „Chceli sme

filmovať búrku na rieke a bola oveľa silnejšia ako sme predpokladali. Okolo padali stromy, takže som si nakoniec namiesto filmovania búrky zachraňoval život. Filmami ktoré robíme chceme sprostredkovať nadšenie pre divokú prírodu ostatným ľuďom. Chceme nadchnúť krásou, ktorá stále na Belej je.“ V rámci premietania filmov EE (klikni na stránku EE) po Slovensku si pôjdeme ešte raz „vychutnať“ zábery tohto unikátneho filmu.

Aj zistenia:

- ▶ Každá tona recyklovaného papiera zachráni 17 stromov
- ▶ Plastové tašky v oceáne majú ročne na svedomí uhynutie viac ako milióna morských tvorov
- ▶ Jedna sklenená fľaška sa v prírode rozloží asi za 4 000 rokov
- ▶ Priemerný SLOVÁK použije 466 plastových tašiek a vrecúšok za ROK. Priemerný DÁN iba 25. ...nás nemôžu nechať ľahostajnými voči životnému prostrediu a miestu kde žijeme.

Vandrovalo vajce

Ôsmy ročník súťaže o najkrajšie Veľkonočné vajíčko sa konal v Jaklovciach, v termíne od 04.04.2018 do 11.04.2018. Termín bol zvolený tak aby spojil rímsko-katolícke aj grécko-katolícke tradície. Spolu s hlavným organizátorom OZ Vidiecky parlament na Slovensku sa na príprave podieľali, občianske združenie MAS OKO, folklórny súbor Červená chustečka z Jakloviec a samospráva obce. Súťaže sa zúčastnili milovníci tradícií z regiónu dolného Spiša z Kojšova, z Moravy z Českej republiky, Malopolského vojvodstva z Poľska, Abovsko-Zemplínskej župy z Maďarska, zo župy Bihor obce Camar z Rumunska a z Mukačeva z Podkarpatskej Ukrajiny.

Porcelánové kraslice prezentovala Modranská Majolika a maďarská porcelánka v Hollóháze. Výstavná sála kultúrneho domu v Jaklovciach bola vyzdobená folklórnymi umeleckými dielami spojenými s Veľkonočnými sviatkami z obcí Jaklovce, kde spolu s dospelými sa blýsli aj deti zo základnej aj materskej školy z Jakloviec. Ďalej to boli obce Tuhrina, Hrašovík a Kojšov, ktoré prezentovali aj rôzne

Oficiálne otvorenie predniesla predsedníčka Vidieckeho parlamentu na Slovensku Ing. Mária Behanovská, Janka Fecková vedúca folklórneho súboru Červená chustečka a riaditeľka základnej školy PaeDr. Drahoslava Pindrochová.

Výstavu otvorili piesňami súbory z Jakloviec a Kojšova kde žije aj Rusínska menšina.

religiózne prvky zdobiace obydlia. Vyšívané obrusy, kríže, bahniatka a zlatý dážď vo vázach, koláče (paschy), baránkov, medovníkové vajíčka, prútené košíky ,slamené zajace. Zároveň vystavovali svoje výtvarné práce deti zo Základnej školy v Jaklovciach a Materskej školy v Jaklovciach.

Zľava: Mária Burčíková, Drahoslava Pindrochová,
Mária Behanovská a Janka Fecková.

Výstavu navštívilo viac ako tisíc návštevníkov, hlasovalo 801 návštevníkov. V tajnom hlasovaní zvíťazila Janka Fecková z Jakloviec, druhá bola Adriana Faturevová z Jakloviec a tretia bola Renáta Demková z Hrašovika. Všetky účastníčky obdržali diplom za účasť a prvé tri boli ocenené. Veľkonočné vajíčka z Poľska neboli vyhodnotené, lebo to neboli kraslice, ale umelé vajíčka. Mali však najväčší komerčný úspech. Súťaž a výstava vyvolali v regióne veľký ohlas a na budúci rok sa hlásili nielen jednotlivci aj obce.

Organizátori o.z. MAS OKO a F.S. Červená chustečka z Jakloviec.

Výstava súťažných kraslíc
a veľkonočných zvykov

Spolupráca na zušľachtovaní levandule pre potravinárske využitie

Dňa 21. júna 2018 sa vo Veľkých Levároch vo firme Levandulaland u Miroslava Bertoviča uskutočnilo úvodné pracovné stretnutie k zušľachtovaniu levandule.

Najväčší pestovateľ a spracovateľ levandule na Záhorí má záujem riešiť problematiku, ktorej cieľom je výber vhodnej odrody levandule úzkolistej určenej pre potravinárske využitie. Na projekte budú pracovať zamestnanci Fakulty agrobiológie a potravinových zdrojov. Z Katedry genetiky a šľachtenia rastlín sa bude Ing. Ján Gažo, PhD. a Ing. Marián Miko, CSc. podieľať na výbere ekologicky adaptovaného biologického materiálu pre podmienky Záhorskej nížiny. Biotechnologické a molekulárne analýzy genotypov zrealizuje doc. Ing. Katarína Ražná, PhD. Z Katedry udržateľného poľnohospodárstva a herbológie sa analýzou úrodnotvorných prvkov a kvantitatívno-kvalitatívnymi charakteristikami účinných látok bude zaoberať doc. Ing. Miroslav Habán, PhD.

Levandulaland vo Veľkých Levároch
(foto doc. Ing. Miroslav Habán, PhD.)

